

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μία από τις κυριότερες μεταβολές στη διάρθρωση των ευρωπαϊκών κοινωνιών, τα τελευταία χρόνια, αφορά στην εντεινόμενη «απόσπαση» της οικογένειας από την έγγαμη σχέση. Η αύξηση του αριθμού των μονογονεϊκών οικογενειών είναι μία από τις κυριότερες μορφές που λαμβάνουν οι μεταβολές αυτές.

Οι μονογονεϊκές οικογένειες στη χώρα μας αποτελούν θέμα που παραμένει στο περιθώριο της δημόσιας συζήτησης, ακόμη και της ακαδημαϊκής έρευνας, παρόλο που αποτελεί μια αιπή και διευρυνόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Οι οικογένειες αυτές, που αυξάνονται με σημαντικούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, αποτελούν μια αόρατη και λανθάνουσα δεξαμενή δημιουργίας και αναπαραγωγής κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα, είναι μια ομάδα αναμφισβήτητα αδικημένη από άποψη πολιτικών στήριξης και παροχής κοινωνικής προστασίας. Το πρόβλημα αυτό εντείνεται ακόμα περισσότερο από το γεγονός ότι ένας μάλλον μεγάλος αριθμός τέτοιου τύπου οικογενειών δεν προσμετράται στις στατιστικές μετρήσεις γιατί συστεγάζονται ή φιλοξενούνται από τους γονείς συνήθως της μητέρας. Η συνολική εικόνα συμπληρώνεται από το γεγονός ότι η μονογονεϊκότητα ως οικογενειακή κατάσταση φαίνεται ότι παραμένει ένα θέμα ταμπού σε μια περίοδο επιστροφής στις παραδοσιακές «οικογενειακές αξίες».

Τα μονογονεϊκά νοικοκυριά αντιμετωπίζουν μια σειρά από επιπρόσθετα προβλήματα κοινωνικής ένταξης και πρόσβασης σε αγαθά, σε σχέση με τα νοικοκυριά δύο συζύγων με τον ίδιο αριθμό τέκνων. Μεταξύ των προβλημάτων αυτών συγκαταλέγονται:

- (i) Η ελλιπής πρόσβαση σε κοινωνικά και δημόσια αγαθά (εκπαίδευση, υγεία, εργασία, πολιτικό γίγνεσθαι, κοινωνικές σχέσεις, κ.ά.).
- (ii) Οι δυσμενείς επιπτώσεις στα παιδιά-μέλη των μονογονεϊκών νοι-

κοκυριών: ανισότητα ευκαιριών, αναπαραγωγή της φτώχειας και του αποκλεισμού (ο φαύλος κύκλος του αποκλεισμού, όπου τα φτωχά παιδιά του σήμερα αποτελούν τους κοινωνικά αποκλεισμένους του αύριο).

- (iii) Η περιθωριοποίηση των γυναικών που επιλέγουν μια μη-συμβατική μορφή οικογενειακής οργάνωσης, λόγω των συντηρητικών αντιλήψεων που επικρατούν.
- (iv) Το γεγονός ότι οι γυναίκες επικεφαλής μονογονεϊκών νοικοκυριών συχνά αποτελούν τη μοναδική πηγή εισοδήματος και παροχής φροντίδας στην οικογένεια, και
- (v) Ο σημαντικά αυξημένος κίνδυνος εισοδηματικής φτώχειας σε σχέση με άλλες μορφές νοικοκυριού.

Η παρούσα μελέτη αποτελεί τμήμα του έργου «Δίκτυο για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των γυναικών», το οποίο ανατέθηκε στο Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής του ΕΚΚΕ, στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL. Οι συγγραφείς εξετάζουν τα προβλήματα ορισμών και παρουσιάζουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τη σχέση των μονογονεϊκών οικογενειών στην Ελλάδα και την Ευρώπη, παρουσιάζουν τα δεδομένα σχετικά με το μέγεθος της εισοδηματικής φτώχειας και τις διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού, αναλύουν τις γενικές και ειδικές πολιτικές στη χώρα μας και σε επιλεγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διατυπώνουν μια σειρά από προτάσεις πολιτικής.

Πιστεύω ότι η παρούσα μελέτη αποτελεί μια ενδιαφέρουσα και σημαντική συνεισφορά στον απαιτούμενο αναπροσανατολισμό των στόχων της κοινωνικής πολιτικής.

*Καθηγητής Ιωάννης Σακέλλης
Διευθυντής του Ινστιτούτου Κοινωνικής Πολιτικής
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών*